

ภาวะผู้นำท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์กับการแก้ไขความขัดแย้งด้วย

หลักพรหมวิหาร 4

Local Leadership according to Buddhism and Conflict

Resolution Using Brahma Vihara 4

พระอธิการสมจันท์ ฉินนกาโม

Rector Somchan chinnagamo

นักวิชาการอิสระ

independent scholar

*Corresponding Author, E-mail: rapeepong13344@gmail.com

Received 3 January 2022; Revised 12 April 2022; Accepted 30 June 2022

บทคัดย่อ

ภาวะของผู้นำตามแนวพุทธศาสตร์ที่จะสามารถจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยได้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำหลักธรรมมาใช้ในการปกครองตนเอง ปกครองคน และปกครองงาน โดยมีหลักธรรมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรนั้น โดยหลักการสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นหลักคิดหลักธรรมในการทำงานร่วมกันในองค์กร และอยู่ร่วมกันในสังคม ภาวะผู้นำตามแนวพุทธศาสตร์นั้นต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 อย่าง คือ 1) คุณลักษณะภายนอก คือ มีรูปร่างสง่างาม น่าเคารพศรัทธาเลื่อมใส ตลอดทั้งมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพที่ดีและมีความเพียร 2) คุณลักษณะภายใน คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือ มีความเชื่อมั่น มีความเชื่อฟังอย่างจริงใจ วิธีการที่จะเป็นผู้นำที่ดีควรมีหลักธรรมหรือคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับภาวะผู้นำ บ้านเมืองไทยเกิดความขัดแย้งมากมายภายในสังคมเนื่องจากปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อให้ความขัดแย้งนั้นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งที่สร้างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่จบสิ้นนั้นมาจากมนุษย์ มนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคม หลักธรรมที่จะสามารถสลาย

ความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีของคนในสังคม คือ หลักธรรมสำหรับครองคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม ควรนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะหลักพรหมวิหารธรรม มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านการกระทำทั้งทางกาย วาจา และใจ อันนำมาสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับคนในสังคมปัจจุบัน (พระเทพปริยัติเมธี, ผศ. ดร., 2553)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำท้องถิ่น, การแก้ไขความขัดแย้ง, หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

The status of a leader according to Buddhist principles to be able to manage conflicts in Thai society well must be one who has the ability to apply the principles of Dharma in self-government, governing people, and governing work with the necessary principles. must be used in the management of that organization by the principle of creating unity and reconciliation in society, which is the principle of working together in the organization and coexist in society Leadership according to Buddhism must have three important characteristics: 1) external characteristics, which are graceful venerable All the time, there is strength and strength. Good health and perseverance. 2) Internal qualities are knowledge and wide vision. having expertise in the job having good human relations; 3) being different from other people This difference will make subordinates to be respectful. have confidence have sincere obedience The way to be a good leader should include principles or morals in Buddhism that can be applied to leadership. In Thailand there are many conflicts within society. Due to many factors that affect the conflict is increasing. In particular, the ever-increasing conflict comes from humans. human beings, which is an important factor in causing conflicts within society Dharma principles that can dissolve conflicts and create unity of people in society are principles for ruling

people, namely Brahmawihan Dharma. should be used as a guideline for resolving conflicts because of the principle of Brahmawihan The content covers both physical, verbal and mental actions, leading to resolution of conflicts that occur in today's society.

Keywords: local leadership, conflict resolution, principles Brahma Vihara

4.

บทนำ

สังคมในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยความไร้ระเบียบ (Chaos) และเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยสถานะพื้นฐานของบุคคลที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เช่น ค่านิยม ทัศนคติ ภาษา ศาสนา ความต้องการ ผลประโยชน์และกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งนั้นด้วยความแตกต่างของบุคคลผนวกเข้ากับความพยายามที่จะดำรงและรักษาความเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของตนเองเอาไว้ จึงเกิดความไม่สมดุล ไม่เข้าใจกัน ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความไม่พอใจซึ่งกันและกัน อาจลุกลามเกิดเป็นสถานการณ์ของความขัดแย้งได้ การอยู่ร่วมกันของคนเป็นจำนวนมากในสังคมนั้นย่อมจะต้องมีความขัดแย้งหรือมีการกระทบกระทั่งเกิดขึ้นบ้าง แม้ว่าในสังคมนั้น ๆ จะมีกฎ กติกา หรือระเบียบวินัยไว้คอยควบคุมก็ตาม ความขัดแย้ง การกระทบกระทั่งก็ย่อมจะมีขึ้นได้เสมอ ซึ่งปัญหาความขัดแย้งนั้นจำเป็นที่สังคมมนุษย์จะต้องหาทางหรือวิธีการที่จะต้องขจัดหรือแก้ไข ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะก่อให้เกิดความผาสุกกับสังคมมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย การเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไปในมิติทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีวัฒนธรรม ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรวดเร็วและรุนแรง ความขัดแย้งในหลากหลายรูปแบบได้ปะทุขึ้นและสะท้อนออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ขัดแย้งกันจนเกิดเป็นปรากฏการณ์ประท้วง หรือม็อบ ที่เกิดขึ้นกันบ่อยครั้งจนถึงขั้นปะทะกันทำร้ายกันก็มีไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

สำหรับคำว่า “ขัดแย้ง” นั้นประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนใจ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า “ขัดแย้ง” นั้นหมายถึงการที่บุคคลทั้งสองฝ่ายไม่ลงรอยกันจึง

พยายามที่จะต้านทานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตนเองมีความคิด หรือการกระทำที่ไม่สอดคล้อง หรือไม่สมนัยกับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นในครอบครัวหรือสังคม ส่วนคำว่า “ความขัดแย้ง” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Conflict” ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า “Configure” แปลว่า การต่อสู้อย่างถึง การทำสงคราม การไม่สอดคล้องหรือเข้ากันไม่ได้

ในทางพระพุทธศาสนา ความขัดแย้งนั้นมีความหมายอยู่หลายคำ แต่เมื่อกล่าวโดยสรุปก็จะพบว่าคำว่าขัดแย้งนั้นมีอยู่ ๒ นัย คือ ความหมายในทางธรรม และความหมายในทางพระวินัย ความหมายของความขัดแย้งในทางธรรม นั้นมีความหมายที่สรุปได้ 6 นัย ดังนี้ 1) ความบาดหมาง 2) การทะเลาะ 3) การแก่งแย่ง 4) การวิวาท 5) การมุ่งร้ายกัน 6) การถกเถียงกัน ส่วนความขัดแย้งในทางพระวินัยนั้นใช้ในความหมายของ คำว่า “วิวาทาธิกรณ์” โดยพระพุทธศาสนาเห็นว่าความขัดแย้งนั้นมีที่มาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ตัณหา คือ ความอยากได้ใคร่มี ทิฏฐิ คือ ความเห็นที่แตกต่างกัน ศีล/พรต คือ การกระทำทางกายที่แตกต่างกัน มานะ คือ การถือตัว โดยทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ถือว่าเป็นกิเลสที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอันจะก่อให้เกิดแต่ความเสียหายทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยฝ่ายเดียว พระพุทธศาสนาถือว่าเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลต่อความผาสุกของสังคมได้ เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นเช่นนี้สิ่งที่มีความจำเป็นที่สุดก็คือการพยายามหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นและผู้ที่มีความจำเป็นที่สุดต่อการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งดังกล่าวก็คือ “ผู้นำ” ที่มีภาวะความเป็นผู้นำซึ่งพระพุทธศาสนาเห็นว่าผู้นำที่มีภาวะของความเป็นผู้นำนั้นมีความจำเป็นต่อการแก้ไขสถานการณ์ของความขัดแย้งได้จากสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนี้ “ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ” นั้นมีความจำเป็นต่อการหาทางออกหรือวิธีการแก้ไขปัญหามาก เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งนั้นวันจะทวีความรุนแรงขึ้นและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในมิติต่างๆของคนในสังคมแผ่ขยายเป็นวงกว้าง ซึ่งแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำของพระพุทธศาสนานั้นน่าจะเป็นทางออกหรือแนวทางในการที่จะนำมาแก้ไขปัญหานั้นได้เพราะมีหลักธรรมร่วมสมัยหลายประการจากพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าที่ผ่านการพิสูจน์จากการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัทว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ภาวะผู้นำทางพระพุทธศาสนาควรนำหลักธรรมไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนี้จะเป็นผลดีที่สุด

ภาวะผู้นำท้องถิ่น

ภาวะผู้นำท้องถิ่น คือ พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่ง ที่จะชักนำพาท้องถิ่นของตนให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้ท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วม หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ดวงตา ราชอาษา, (2559) ทิศทางของภาวะผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการพัฒนาในมิติด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชน การเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รณิดา มนต์ขลัง, (2559) การปกครองท้องถิ่นเกิดจากความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐบาลส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคได้กระจายอำนาจในการตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการบางส่วนไปให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพปัญหาวิถีชีวิตจารีตประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มากกว่านอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจโดยตรงในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอีกด้วย พระพลากร สุขมงคล และคณะ, (2561) ภาวะผู้นำท้องถิ่น หมายถึง การเป็นผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีการตัดสินใจที่ดีรักความยุติธรรมมีความรู้และสติปัญญาตลอดทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มและเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอเป็นผู้กล้ายอมรับผิดและเป็นบุคคลที่อำนวยความสะดวกที่ดีให้องค์การประสบความสำเร็จตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้ง การแต่งตั้ง การยกย่องจากท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เป็นหัวหน้า เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจ มีความรู้

ความสามารถ มีอิทธิพล มีศิลปะ ในการนำหรือการจูงใจผู้อื่นให้กระทำหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตนเองให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ผู้นำมีต่อผู้ตามในองค์กร และความเป็นผู้นำในท้องถิ่นนั้น

การแก้ไขความขัดแย้ง

แพทย์หญิงรชนีกร วีระเจริญ, อัครวรรธน อวิสตาร์ภย์ (2564) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้ง สภาพการณ์ที่ทำให้คนตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้ สภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นความแตกต่างที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่าแสดงพฤติกรรมเปิดเผยออกมาอย่างแตกต่างกัน วิธีแก้ไขความขัดแย้ง การที่จะจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยทักษะในการบริหาร และต้องมีการวินิจฉัยความขัดแย้งได้ถูกต้อง ผู้ที่จัดการกับความขัดแย้งต้องมีศิลปะในการจูงใจคน ต้องมีความใจเย็นและความอดทนเพียงพอ ความสามารถในการตัดสินใจ พระพลากร สุขมงคล (2561) ความขัดแย้ง คือ การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน ไม่ทำตามในทิศทางเดียวกัน ผ่าฝืน ขืนไว้ต้านทานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตนเองมีความคิด หรือการกระทำที่ไม่สอดคล้อง หรือไม่สมนัยกับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นในครอบครัว หรือสังคม ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Conflict ส่วนในทางพระพุทธศาสนาใช้หลายคำแทนกันได้เช่นคำว่า ภัณฑนะ กลหะ วิคคหะ วิวาทะ เมธคา โวหาร เป็นต้น

ดร.ประสิทธิ์ กุลบุญญา, (2557) ความขัดแย้งตามแนวคิดพระพุทธศาสนานั้น แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ความหมายของความขัดแย้งในแง่ของคฤหัสถ์ หมายถึง การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคล มีความต้องการ ความเห็น การปฏิบัติค่านิยม และโครงสร้างที่มีความขัดกันไม่ลงรอยกัน ความหมายของความขัดแย้งในแง่ของธรรมมีหลายนัย กล่าวคือ ความบาดหมาง (ภณฑนะ) การทะเลาะ (กลห)การแก่งแย่ง (วิคคห) การวิวาท (วิวาท) การมุ่งร้ายกัน (เมธคา) การถกเถียงกัน (โวหาร) และประเด็นที่สอง ความหมายในแง่ของวินัย หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ที่เรียกว่า อธิกรณ์ Tjosvold (2007) พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า "ความขัดแย้ง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม (การกระทำ) ของบุคคล" หมายถึงว่า "การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีทัศนคติที่เป็นอริต่อกัน

เช่น เมื่อคน ๆ หนึ่งเห็นว่าคนอีกคนหนึ่งกำลังขัดขวางเขาในอันที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ"อาการอย่างหนึ่งของความขัดแย้ง อาจจะนำมาซึ่งพฤติกรรมในรูปแบบที่ทำหาย ทำร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อคู่อริหรือแม้แต่ตนเอง

Robbins (2008) ได้ให้ความหมายว่า ความขัดแย้ง หมายถึง การเป็นปรปักษ์ ความขาดแคลน และการกีดขวาง สกัดกั้น เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามมีความยากลำบากในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ความขัดแย้งนี้อาจจะปิดบังซ่อนเร้น หรืออาจจะแสดงออกอย่างชัดเจนเปิดเผย Hocker & Willmost (n.d. อ้างถึงใน Lewicki, Saunders & Barry, 2009) กล่าวว่า ความขัดแย้งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่พึงพาอาศัยกันตั้งแต่ 2 ฝ่าย ซึ่งมองเห็นเป้าหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน และขัดขวางอีกฝ่ายไม่ให้อบรมเป้าหมายเหล่านั้น พระมหาศิวะเสน ญาณเมธี (2561) ความขัดแย้ง หมายถึง ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกัน ของบุคคลกลุ่มคนและองค์กร ที่มีทั้งปิดบังซ่อนเร้น หรืออาจจะแสดงออกอย่างชัดเจนเปิดเผย และในส่วนที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกันในด้านของการมองความขัดแย้ง ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้ดังนี้คือ กลุ่มที่ 1 มองความขัดแย้งในด้านลบว่า ทำให้เกิดการต่อต้าน หรือแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง ส่วนกลุ่มที่ 2 มองว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่มีความท้าทาย หากจัดการได้อย่างเหมาะสม ก็สามารถนำไปสู่ความสร้างสรรค์ได้และเมื่อพิจารณาจากแนวความคิดข้างต้น พบว่า พัฒนาการของมุมมองที่มีต่อความขัดแย้ง เดิมมองความขัดแย้งในเชิงลบ เป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง แต่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มองว่า ความขัดแย้ง หากอยู่ในระดับที่พอเหมาะและจัดการอย่างเหมาะสมก็สามารถนำไปสู่ความสร้างสรรค์ได้

แพทย์หญิงรชนีกร วีระเจริญ (2564) ความขัดแย้ง หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้คนตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้ สภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นความแตกต่างที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า แสดงพฤติกรรมเปิดเผยออกมาอย่างแตกต่างกัน

สรุป ความขัดแย้ง หมายถึง ความคิดเห็นหรือพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกันของบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กร ที่มีทั้งที่ปิดบังซ่อนเร้น และอาจจะแสดงออกอย่างชัดเจนเปิดเผย และหากจัดการอย่างเหมาะสมก็สามารถนำไปสู่ความสร้างสรรค์ได้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำตามแนวพุทธศาสตร์กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจ มีหน้าที่ มีความรู้มีความสามารถ มีอิทธิพล มีศาสตร์และศิลป์ ในการนำหรือจูงใจผู้อื่นให้กระทำหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ของกลุ่มหรือของตนเองให้ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และระงับการกระทำที่ไม่สอดคล้อง ไม่สมนัย ไม่ลงรอยกัน จาก สาเหตุภายในและภายนอก ด้วยหลักปฏิบัติที่ใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มา แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

หลักพรหมวิหาร 4

ราชบัณฑิตยสถาน (2545) การที่จะรู้ว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า แท้จริง เรียกได้ว่าเป็นคนสมบูรณ์แบบซึ่งจะเป็นผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่ความ สันติสุขและความเจริญก้าวหน้าตลอดไปควรใช้คำสอนในหลักธรรมพุทธศาสนาที่มีส่วน สัมพันธ์กันกับพฤติกรรมจริยธรรมของผู้บริหารในองค์กรก็คือพรหมวิหาร 4 เป็น หลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาโดยไม่ต้องฝืน ใจ นักบริหารต้องมีพรหมวิหาร ซึ่งจะทำให้ผู้ดำรงธรรมนี้ ยอมช่วยเหลือมนุษย์ สัตว์ ทั้งหลายด้วยเมตตา กรุณา และยอมรักษารักรธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้นเมื่อมีความ กรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์ก็ต้องมีอุเบกชาด้วย เพื่อที่จะมิให้เสียธรรม ที่มาของคำว่า พรหมวิหารนี้ มาจากคำว่า “พรหม” ซึ่งแปลว่า ชื่อพระเป็นผู้สร้างโลกตามศาสนา พราหมณ์เทพในพรหมโลกและมาจากคำว่า “วิหาร” ซึ่งแปลว่า วัด ที่อยู่ของพระสงฆ์ที่ ประดิษฐานของพระพุทธรูปรวมความแล้วพรหมวิหารจึงแปลว่า ธรรมของพรหมหรือ ธรรมของท่านผู้เป็นใหญ่ มี 4 ประการ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

พระมหาสุทธีชัย ฉัตรชโย (ถาวรศีล) (2556) พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่มี ความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมเนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลัก ปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติดูปฏิบัติต่อกันและกันเพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและ สังคมโดยรวม

พรหมวิหาร 4 ธรรมะสำหรับผู้ นำ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม หนึ่งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่เรียบง่าย สามารถ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้ อีกทั้งยังถือเป็น

ธรรมะที่ผู้นำควรยึดถือปฏิบัติสำหรับการบริหารองค์กร ซึ่งจะสามารถสร้างความสุขในสังคมการทำงานได้มากยิ่งขึ้น

พรหมวิหาร 4 คือ หลักคุณธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ ซึ่งคำว่า "พรหมวิหาร" มีความหมายว่า ธรรมอันเป็นที่อยู่ของพรหม การยึดถือหลักธรรมดังกล่าวจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเชื่อว่ามนุษย์จะประเสริฐได้ก็ต่อเมื่อมีคุณธรรม พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่

1. เมตตา ความหมาย : ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความปรารถนาดีมอบให้ผู้อื่น รวมถึงมีเมตตาต่อสัตว์

2. กรุณา ความหมาย : ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีความสงสาร และเห็นใจผู้อื่นที่ประสบทุกข์

3. มุทิตา ความหมาย : ความปีติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ไม่อิจฉาริษยา ร่วมชื่นชม และยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น

4. อุเบกขา ความหมาย : ความวางเฉย วางใจเป็นกลาง ไม่เข้าเติมคนที่กำลังทุกข์ หรือเพเลียงพล้ำ

พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหม พรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมประจำใจ เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ

พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ หลักธรรมนี้ได้แก่

เมตตา ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป

อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่รับผิดชอบของตน (June 25, 2021 โดย นายติว)

สรุปได้ว่า พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมในการครองตน ครองคนเป็นหลักของความสามัคคี เป็นหลักเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้นำควรยึดถือปฏิบัติสำหรับการบริหารองค์กร และนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งในองค์กรหรือในท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถสร้างความสุขในสังคมการทำงานได้ เป็นภาวะความเป็นผู้นำในท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์

สรุปภาวะผู้นำท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์กับการแก้ไขความขัดแย้งด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ภาวะผู้นำท้องถิ่นที่ดีควรมีหลักบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการที่มีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ซึ่งจะเป็นผู้บริหารงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่การบริหารงานให้มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นก็จะต้องควบคู่ด้วยคุณธรรมตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาหลักพรหมวิหาร 4 อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งได้จากการเสนอแนะงานวิจัยครั้งนี้ ในการช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารได้ปฏิบัติตามพรหมวิหาร 4 เพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชน การยึดหลักธรรมเป็นฐานในการปกครองจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี และนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติด้วยหลักพรหมวิหาร 4 จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีสัมพันธภาพ

อันดีในชุมชน ส่งเสริมให้ทุกคนมุ่งสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เท่านั้นสังคมและโลกก็จะสงบสุขตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- ดร.ประสิทธิ์กุลบุญญา. (2557). ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 5(1).
- ดวงตา ราชอาษา. (2559). บทบาทของผู้นำในกระบวนการทศศนีใหม่. *วารสารวิชาการแพรววาทกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*
- พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร. (2553). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์.
- พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล). (2556). *การนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพลากร สุมงคลโล (อนุพันธ์), พระครูปริยัติ วรเมธี, สยามพร พันธไชย, พระมหาไถย น้อย สलगสิงห์. (2561). *ภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21*. *วารสารวิชาการแพรววาทกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. 5(1).
- พระมหาศิวะเสน ญาณเมธี. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในพระพุทธศาสนา*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม
- แพทย์หญิงรชนีกร วีระเจริญ, อัครวรรธน อวิสตารักษ์. (2564). การจัดการความขัดแย้ง. สื่่อออนไลน์. จาก <http://envocc.ddc.moph.go.th/uploads/OEHA2/ELM/Documents/15.conflict%20manegement.pdf>

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร:
อักษรเจริญทัศน์.
- รณิดา มนต์ขลัง และคณะ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบาย
การจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- Robbins, S. P. (1974). *Managing organizational conflict: A nontraditional
approach*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Robbins. (1983). *Organization behavior: Concepts controversies and
captivations* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Tjosvold, D.W. (2007). The conflict-positive organization: it depends upon
us. *Journal of Organizational Behavior*.
- William A. Robson. (1981). "Local Government" In *Encyclopedia Of Social
Science*. Vol. New York: McMillan.